

POSTANOWIENIE

Dnia 5 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa S.S. i D.S.

przeciwko N.A.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 5 sierpnia 2020 r.,

na skutek skargi powodów o stwierdzenie niezgodności z prawem

prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt II Ca [...],

1) odrzuca skargę powodów;

2) zasądza od powodów na rzecz pozwanej kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, przy czym zapłata dokonana przez jednego z powodów zwalnia drugiego, tytułem kosztów postępowania ze skargi o stwierdzenie niezgodności prawomocnego wyroku z prawem.

UZASADNIENIE

Powodowie S.S. oraz D.S. wnieśli skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 20 września 2018 r. (II Ca [...]), oddalającego apelację powodów od wyroku Sądu Rejonowego [...] w K. z dnia 29 listopada 2017 r. Sądy obu instancji uznały za nieuzasadnione powództwo, które powodowie skierowali przeciwko pozwanej N.A., domagając się pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych w postaci wyroku Sądu

Okręgowego Wydział I Cywilny w K. z dnia 20 maja 2009 r., sygn. akt I C [...], zmienionego pkt 3 wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]. z dnia 27 listopada 2009 r., sygn. akt I ACa [...] - w zakresie kwoty 17.162,53 zł, oraz wyroku Sądu Rejonowego [...] w K. Wydział VI Cywilny z dnia 16 stycznia 2012 r., sygn. akt VI C [...] w całości. Powodowie argumentowali, że pozwana N.A. w drodze oświadczenia skierowanego do S.S., stwierdzającego, że „potrąca przysługująca Panu (S.S.) względem mnie (tj. N.A.) wierzytelność w kwocie 825 zł, zasądzoną w pkt 3 wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]. - Wydział I Cywilny z dnia 27 listopada 2009 r. sygn. akt I ACa [...], z wierzytelnością przysługującą jej (mi) względem Pana zasądzoną w pkt I a ww. wyroku (tj. kwotę 17 987,53 zł z należnymi odsetkami), wskutek czego wierzytelności umarzają się do wysokości wierzytelności mniejszej, tj. do kwoty 825 zł.” do kwoty 825 zł zwolniła S.S. z długu wynoszącego pierwotnie 17 987,53 zł, co uzasadnia żądanie pozbawienia wykonalności tytułów wykonawczych uprawniających pozwaną N.A. do dochodzenia od powoda kwoty objętej zwolnieniem, tj. kwoty 17.162,53 zł. Powód wyjaśnił też, że o swoim sposobie rozumienia oświadczenia poinformował pozwaną, która nie odpowiedziała, co interpretuje jako potwierdzenie przez nią znaczenia oświadczenia przyjętego przez powoda. Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i wyjaśniła, że jej zamiarem było jedynie potrącenie wzajemnej wierzytelności, jaką miał do niej powód S.S. z wierzytelnością, jaką ona miała w stosunku do niego i osiągnięcie skutku przewidzianego w art. 498 § 2 k.c. Sądy obydwu instancji podzieliły stanowisko pozwanej i oddaliły pozew (Sąd Rejonowy) i apelację (Sąd Okręgowy) powodów. Wobec tego, że jedynym przedmiotem, z którego mogła być prowadzona egzekucja kwoty objętej kwestionowanym tytułem wykonawczym była nieruchomości darowana przez powoda S.S. synowi D., pozwana wytoczyła skargę pauliańską przeciwko powodom i uzyskała wyrok uwzględniający powództwo, na podstawie którego wszczęła postępowanie egzekucyjne przeciwko powodom.

W apelacji od wyroku Sądu pierwszej instancji powód S.S. zarzucił nieważność postępowania ze względu na pozbawienie go możliwości obrony swoich praw na skutek nieuwzględnienia wniosku jego pełnomocnika o odroczenie rozprawy apelacyjnej, na którą powód ten nie mógł przybyć. Sąd Okręgowy nie podzielił tego poglądu, skoro powód nie był wezwany do osobistego stawiennictwa,

a w rozprawie uczestniczył jego fachowy pełnomocnik. Wyrok Sądu Rejonowego Sąd Okręgowy ocenił jako prawidłowy.

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 20 września 2018 r. skarżący zarzucili naruszenie prawa materialnego tj. art. 6 k.c. art. 65 § 1 k.c., art. 498 § 1 i 2 k.c., art. 508 k.c., art. 1 Protokołu nr 1 do Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej a także naruszenie przepisów postępowania - art. 210 § 1 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c., art. 379 pkt 5 k.p.c., art. 381 k.p.c., art. 382 k.p.c. Wyjaśnili, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, albowiem ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, czyli kwotę 17 163 zł, w niniejszej sprawie skarga kasacyjna była niedopuszczalna.

Powstanie szkody skarżący uzasadnili następująco: „nie może budzić wątpliwości, że wydanie wyroku, którego dotyczy niniejsza skarga, spowodowało powstanie szkody po ich stronie, polegającej na umożliwieniu pozwanej kontynuowania przedmiotowego postępowania egzekucyjnego.” Wskazali, że konsekwencją dalszego prowadzenia egzekucji jest możliwość skierowania jej do nieruchomości, która stanowi własność skarżącego D.S., co grozi wyrządzeniem niepowetowanej szkody w majątku skarżącego - która to sytuacja w istocie ma miejsce.

Skarżący wniesli o stwierdzenie niezgodności wskazanego w skardze prawomocnego orzeczenia z art. 6 k.c., art. 65 § 1 k.c., art. 498 § 1 i 2 k.c., art. 508 k.c., art. 1 Protokołu nr 1 do Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 210 § 1 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c., art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c.

W odpowiedzi na skargę powodów pozwana wniosła o jej odrzucenie ewentualnie oddalenie i zasądzenie od powodów solidarnie na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 424⁵ § 1 k.p.c. wprowadza sześć koniecznych elementów konstrukcyjnych skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Każdy z nich jest indywidualny i niezależny. Pominięcie lub nieprawidłowe skonstruowanie choćby jednego z nich powoduje, że skarga jest dotknięta istotną wadą, nienaprawialną w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych i podlega odrzuceniu *a limine* (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2015 r., V CNP 56/14, nie publ. poza bazą LEX nr 1682217). Do wymagań tych należy m.in. uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.) i wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto - gdy skargę wniesiono, stosując art. 424¹ § 2 - że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi (art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.).

Wykonanie obowiązku uprawdopodobnienia szkody nie może polegać jedynie na samym stwierdzeniu, że szkoda taka nastąpiła, ale wymaga wykazania z dużym prawdopodobieństwem, że w wyniku wydania wyroku rzeczywiście w majątku skarżącego nastąpiły negatywne zmiany. Skarżący winien określić postać, wysokość i czas powstania szkody oraz jej związek przyczynowy z wydaniem orzeczenia będącego przedmiotem skargi i przedstawić dowody lub inne środki zdolne uwiarygodnić powstanie wskazanej szkody (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2018 r., V CNP 42/17, baza Lex nr 2499904). Skarga wniesiona przez powodów nie spełnia tego wymagania, gdyż samo przekonanie skarżącego o poniesieniu straty nie wystarczy, podobnie jak odwołanie się do toczącego postępowania egzekucyjnego, pozostającego według dokumentów przedstawionych przez skarżącego na etapie opisu i oszacowania nieruchomości, gdyż nie wynika z nich uprawdopodobnienie, że szkoda już powstała. Tymczasem szkoda uzasadniająca wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności prawomocnego orzeczenia z prawem powinna powstać po wydaniu zaskarżonego orzeczenia, a przed wniesieniem skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2018 r.; II CNP 49/17, baza LEX 2486801, z dnia 18 października 2017 r., I BP 15/16, baza LEX 2420344; czy z dnia 29 września 2017 r., III CNP 8/17, baza Lex nr 2397566).

Skarżący nie spełnił też należycie wymagania ustanowionego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., nakazującego mu przedstawienie analizy przepisów dotyczących szeroko rozumianych środków prawnych umożliwiających uchylenie, zmianę lub pozbawienie skuteczności zaskarżonego orzeczenia i wyjaśnienie czy i z jakim skutkiem skarżący z nich skorzystał, bądź też dlaczego nie mógł lub nie próbował ich wykorzystać. Poszkodowany prawomocnym orzeczeniem sądowym ma bowiem obowiązek wykorzystania wszelkich możliwości doprowadzenia do zgodności z prawem orzeczenia rozstrzygającego spór między stronami, nim wystąpi przeciwko Skarbowi Państwa z roszczeniem odszkodowawczym za szkodę spowodowaną jego bezprawnością.

Powód w ramach wypełnienia powinności z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. stwierdził, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Wyjaśnił przyczyny niemożności wykorzystania skargi kasacyjnej. Nie rozważył natomiast innych środków np. skargi o wznowieniu postępowania, nie wypowiedział się też co do tego, czy wykorzystał nowy nadzwyczajny środek zaskarżenia, wprowadzony do systemu prawnego w dniu 3 kwietnia 2018 r., ukształtowany w art. 89 i nast. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5 ze zm.), istniejący już i funkcjonujący od roku w chwili gdy sporządzał skargę i również wymagający omówienia, szczególnie że jest to środek prawny umożliwiający ingerencję w samo wadliwe orzeczenie i doprowadzenie go do stanu zgodności z prawem, podczas gdy skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku lub postanowienia orzekającego co do istoty sprawy takich możliwości nie daje i służy wyłącznie uzyskaniu prejudykatu stwierdzającego nieusuwalną wadliwość zaskarżonego orzeczenia, otwierającego drogę do wystąpienia o odszkodowanie do Skarbu Państwa (art. 77 Konstytucji i art. 417¹ § 2 k.p.c.). Z tych względów powód, chcąc spełnić wymagania konstrukcyjne określone w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. musiałaby wykazać również, że wniosł do uprawnionego organu wskazanego w art. 89 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym wniosek o złożenie skargi nadzwyczajnej w jego sprawie i wniosek ten nie został uwzględniony. Skarga o stwierdzenie niezgodności prawomocnego wyroku z prawem, która nie zawiera wyjaśnienia wskazanych okoliczności podlega odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania ze skargi o stwierdzenie niezgodności prawomocnego wyroku z prawem Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. i w zw. z art. 424¹² k.p.c. Wysokość zasądzonej kwoty uzasadnia § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 5 pkt 2 i § 15 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 265).